

→ Fonds is met pensioen

VACANTIEFONDS NA 65 JAAR OPGEHEVEN

Ruim 65 jaar na de oprichting is het Vacantiefonds voor den Landbouw op 31 december 2011 opgeheven. Het fonds heeft vooral gedurende de eerste 55 jaar van zijn bestaan een belangrijke functie vervuld. Wijzigingen in de belastingwetgeving en steeds verder gaande automatisering maken het fonds daarna steeds kleiner en uiteindelijk zelfs overbodig. Tijdelijke werknemers krijgen hun vakantiegeld tegenwoordig aan het eind van hun contract rechtstreeks uitbetaald.

tekst: Christ Essens en Corry Maaskant

Belangrijke voorziening voor losse arbeiders

Vlak na het einde van de Tweede Wereldoorlog heerst er optimisme in Nederland over de toekomstige sociale verhoudingen. Werkgeversorganisaties en vakbonden werken in 1946 aan de oprichting van het Vacantiefonds voor den Landbouw en het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw. Anders dan nu krijgen tijdelijke werknemers (losse arbeiders) geen vakantiegeld en worden ook feestdagen niet doorbetaald.

Het Vacantiefonds komt tot stand door een afspraak in de cao voor de akker- en weidebouw en de veehouderij voor het contractjaar 1946/1947. Het fonds heeft tot doel voor de Christelijke feestdagen en tijdens vakantie de loonderving van losse arbeiders te vergoeden. Hiervoor verstrekken de werkgevers wekelijks aan hun losse werknemers een bon tot een waarde van 2 ½ maal het gewone uurloon. Werknemers weten zo zeker dat zij uiteindelijk hun vakantie-

geld krijgen. Werkgevers hoeven voor hun losse werknemers geen vakantiegeldadministratie bij te houden. Met het overhandigen van de bon aan de werknemer is het de verantwoordelijkheid van de werknemer geworden.

De oprichting van het fonds wordt op plechtige wijze bekendgemaakt in de regionale dagbladen, zelfs voordat alles al in kannen en kruiken is: "Door omstandigheden kon toezending der bonnen aan de correspondenten, die met den verkoop hiervan zijn belast, nog niet plaats hebben. Opgave van de namen dezer correspondenten volgt echter zo spoedig mogelijk. Er dient dus mede gerekend te worden, dat het verstrekken der bonnen te zijner tijd met terugwerkende kracht van 1 mei 1946 af moet geschieden."

De eerste inwisseling van vakantiebonnen vindt al plaats voor de kerstdagen van 1946. De vakbonden constateren dat "hiermee een uiterst belangrijk stuk sociale voorziening voor de landarbeiders verwezenlijkt is". Tegelijk wordt de

wens uitgesproken dat een verdere uitbouw van de vakantierechten plaats zal kunnen vinden.

Uitbouw van rechten en sectoren

De uitbouw van het fonds wordt voortvarend ter hand genomen. Vrijwel alle takken van het agrarische bedrijfsleven vallen eind 1949 onder de werking van het fonds. De vakantiebonnen dienen opgeplakt te worden en kunnen dan 4 keer per jaar ingeleverd worden. In 1947 en 1948 is er een Paasinlevering, een Pinksterinlevering, een Zomerinlevering en een Kerstinlevering. Omdat de lonen van elkaar verschillen, komen er ook verschillende vakantiebonnwaarden. Zo zijn er bonnen van 30 cent [1954 maar ook in 1967] maar ook van 10 gulden [1967], of later zelfs 80 gulden [1993]. Omdat het hier om waardepapieren gaat, worden zij gedrukt bij Joh. Enschedé in Haarlem. Ook zijn de zegels door middel van kleuren, afbeeldingen en grafische kenmerken beschermd tegen vervalsing. De afbeeldingen laten agrarische taferelen

zien, al dan niet uit vervlogen tijd. Zo kent een zegel uit 1954 een hooiwagen met een paard ervoor. Ook trekkers en een enkele keer een kas worden afgebeeld.

Uitvoering dicht bij huis

Ook de achterkant van de zegels kent een opdruk. Dat helpt bij de beveiliging maar wordt ook benut voor praktische mededelingen. Zo wordt de geldigheidsduur van de zegel vermeld en worden werknemers voor de verzilvering verwezen naar de afdelingspenningmeesters van een van de drie agrarische bedrijfsbonden, van CNV, NKV of NVV. NKV en NVV gaan later op in FNV. De centrale administratie van het fonds is in de beginjaren gevestigd in Den Haag, bij de voorlopers van de Agrarische Sociale Fondsen. Werkgevers kunnen de bonnen kopen bij correspondentenschappen, later zijn dat de Raiffeisenbanken en Boerenleenbanken. Leden en niet-leden van de vakbonden kunnen de bonnen inleveren bij de afdelingspenningmeesters van de bonden of bij speciale vakantiebonverzilveraars. Deze zorgen dan voor het verzamelen en verzenden van de opgeplakte bonnen naar het hoofdkantoor van de bond. Daar worden de bonnen onder controle van een accountant gecontroleerd, geteld, ongeldig gemaakt, geadmistreerd en verstuurd naar het Vacantiefonds. Het fonds zorgt dan voor de uitbetaling. Voor deze werkzaamheden krijgen de bonden een vergoeding. Leden kunnen hun bonnen gratis inleveren. Niet-leden betalen een administratievergoeding.

Belastingvoordeel

Het systeem van vakantiebonnen en later vakantiecheques lijkt omslachtig en vooral gericht op losse werknemers die van werkgever naar werkgever trekken in een tijd zonder computers. De administratieve last weegt echter lange tijd niet op tegen de voordelen. De werknemer is zeker van zijn vakantiegeld, de werkgever is na het verstrekken van de bon klaar met zijn vakantiegeldadministratie. Belangrijk is ook dat door de gemaakte afspraken de vakantiebonnen tot 1 januari 1999 slechts voor 75 procent worden belast. De staatssecretaris wil daar van af. Hij heeft daarvoor een inhoudelijke reden en een financiële. Er is volgens het ministerie van Financiën steeds minder reden voor deze afwijkende afspraken. Het gebruik van vakantiebonnen en later vakantiecheques met girale uitbetaling neemt in die periode ook toe, waarschijnlijk als gevolg van dat belastingvoordeel. Voortaan zal de belastingvrijstelling ieder jaar 2,5 procent minder worden.

Einde van het fonds

Behalve van het dalende belastingvoordeel is ook sprake van stijging van de administratiekosten door de ontvlechting van de bedrijfsprocessen van UWV en de diverse agrarische sociale fondsen. Op advies van het bestuur besluiten sociale partners dan ook om het fonds op te heffen. In mei 2006 heeft het fonds de laatste betalingen aan de werknemers overgemaakt. Daarmee komt ook een einde aan het fiscale voordeel.

Het bestuur besluit om aan de laatste groep gebruikers nog een eenmalige uitkering te doen. Deze is berekend op € 600,-. De Belastingdienst wil echter haar deel hebben zodat een voorschot van € 300,- kan worden verstrekt. In 2007 volgt een nabetaaling van € 51,60 netto. Na 2006 is het fonds nog vijf jaar in stand gehouden tot aan de verjaring van de allerlaatste rechten van werknemers bij het fonds. Na juni 2011 kan het bestuur overgaan tot ontbinding. Inmiddels is het fonds opgeheven en is het eindvermogen conform het bestuursbesluit en de statuten overgedragen aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw.

